

קנאות שמעון ולוי בשכם ושאלת הרג חפים מפשע במלחמה

א. ספר בראשית פרק לד

(כה) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְהִיּוֹתָם כְּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁמַעוֹן וְלֵוִי אֶחָי דִּינָה אִישׁ חֲרָבוֹ וַיָּבֵאוּ עַל הָעִיר בְּטַח וַיַּהֲרֹגוּ כָּל זָכָר: (כו) וְאֵת חַמּוֹר וְאֵת שָׂכָם בְּנוֹ הָרְגוּ לְפִי חֲרָב וַיִּקְחוּ אֶת דִּינָה מִבֵּית שָׂכָם וַיֵּצְאוּ: (כז) בְּנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ עַל הַחֲלָלִים וַיָּבִיאוּ הָעִיר אֲשֶׁר טָמְאוּ אַחֲוָתָם: (כח) אֵת צֹאנָם וְאֵת בְּקָרָם וְאֵת חֲמֹרֵיהֶם וְאֵת אֲשֶׁר בְּעִיר וְאֵת אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה לָקְחוּ: (כט) וְאֵת כָּל חֵילָם וְאֵת כָּל טָפְסָם וְאֵת נְשֵׁיהֶם שָׁבוּ וַיָּבִיאוּ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר בְּבֵית: (ל) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל שְׁמַעוֹן וְאֶל לֵוִי עֲכָרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישׁנִי בְּיֹשֵׁב הָאָרֶץ בְּכַנְעֲנִי וּבְפָרְזִי וְאַנִּי מְתִי מִסָּפֵר וְנֶאֱסָפוּ עָלַי וְהַכּוֹנִי וְנִשְׁמַדְתִּי אָנִּי וּבֵיתִי: (לא) וַיֹּאמְרוּ הַכּוֹזְנֵה יַעֲשֶׂה אֶת אַחֲוָתָנוּ:

ב. ספר בראשית פרק לד

(ט) וְהִתְחַתְּנוּ אִתְּנוּ בְּנֵיתֵיכֶם תִּתְּנוּ לָנוּ וְאֵת בְּנֵיתֵינוּ תִּקְחוּ לָכֶם:
(י) וְאִתְּנוּ תִשְׁבוּ וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה לְפָנֵיכֶם שָׁבוּ וּסְחָרוּהָ וְהֶאֱחִיזוּ בָּהּ:
(יג) וַיַּעֲנוּ בְנֵי יַעֲקֹב אֶת שָׂכָם וְאֵת חַמּוֹר אֲבִיו בְּמִרְמָה וַיַּדְּבֵרוּ אֲשֶׁר טָמְא אֶת דִּינָה אַחֲוָתָם:

ג. רש"י על בראשית פרק לד פסוק יג

אשר טמא - הכתוב אומר שלא היתה רמיה שהרי טמא את דינה אחותם.

ד. מזרחי על בראשית פרק לד פסוק יג

רוח הקודש אומרת 'אשר טמא את דינה אחותם', כלומר ומאחר שטמא ועשה הנבלה הזאת בישראל, צריך להשתמש עמו בזאת התשובה ואין זו רמאות אלא חכמה.

ה. רד"ק בראשית פרק לד פסוק יג

ויענו בני יעקב - אבל הוא לא דבר במרמה אף על פי שחטא לו, לא דבר מרמה בשפתיו והניח הדבר לבניו, והם ענו להם במרמה.

ו. רמב"ן על בראשית פרק לד פסוק יג

ויש כאן שאלה, שהדבר נראה כי ברצון אביה ובעצתו ענו, כי לפניו היו, והוא היודע מענם כי במרמה ידברו, ואם כן למה כעס ועוד, שלא יתכן שיהיה רצונו להשיא בתו לכנעני אשר טמא אותה והנה כל האחים ענו המענה הזה במרמה, ושמעון ולוי לבדם עשו המעשה, והאב ארר אפס להם לבדם:
והתשובה - כי המרמה היתה באמרם להימול להם כל זכר, כי חשבו שלא יעשו כן בני העיר, ואם אולי ישמעו לנשיאם ויהיו כלם נימולים יבואו ביום השלישי בהיותם כואבים ויקחו את בתם מבית שכם, וזאת עצת כל האחים וברשות אביהם, ושמעון ולוי רצו להינקם מהם והרגו כל אנשי העיר:

ז. ספר שמואל ב פרק י

(ד) וַיִּקַּח חַנּוּן אֶת עֲבָדֵי דָוִד וַיַּגְלַח אֶת חֲצֵי זָקָנָם וַיַּכְרֹת אֶת מַדּוּיָהֶם בַּחֲצֵי עַד שְׁתוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁלַחֶם:

ח. ספר בראשית פרק מט

(ה) שְׁמַעוֹן וְלֵוִי אֲחִים כְּלֵי חַמָּס מְכַרְתֵּיהֶם: (ו) בְּסֻדָּם אֶל תְּבֹא נַפְשִׁי בְּקִהְלָם אֶל תִּחַד כְּבֹדִי כִּי בְּאֶפְסֵם הָרְגוּ אִישׁ וַיַּבְרָצֵנָם עֲקְרוּ שׁוֹר: (ז) אָרוּר אֶפְסֵם כִּי עָז וְעִבְרָתָם כִּי קִשְׁתָּה אַחֲלֶקֶם בְּיַעֲקֹב וּבְיִשְׂרָאֵל:

ט. ספר בראשית פרק לו

(יח) וַיִּרְאוּ אֹתוֹ מִרְחֹק וּבְטָרָם יִקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַפְּלוּ אֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ: (יט) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הֲנֵה בָעַל הַחֲלָמוֹת הַלְזָה בָּא: (כ) וְעַתָּה לָכוּ וְנַהַרְגֵהוּ וְנִשְׁלַכְהוּ בְּאֶמְדַּת הַבְּרוֹת וְאֶמְרָנוּ חַיָּה רָעָה אֲכָלְתָּהוּ וְנִרְאָה מֶה יִהְיֶה חֲלָמֹתֵינוּ:

י. רש"י על בראשית פרק מט פסוק ה

(ה) שמעון ולוי אחים - בעצה אחת על שכם ועל יוסף. 'ויאמרו איש אל אחיו וגוי' ועתה לכו ונהרגוהו. מי הם? אם תאמר ראובן או יהודה, הרי לא הסכימו בהריגתו. אם תאמר בני השפחות, הרי לא היתה שנאתן שלימה, שנאמר 'והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה' וגוי. יששכר וזבולון, לא היו מדברים בפני אחיהם הגדולים מהם, על כרחך שמעון ולוי הם שקראם אביהם אחים.

השיעור לרפואת חנה ברכה בת רחל

יא. ספר בראשית פרק מב

(יט) אם פניכם אתם אחיכם אחד ואסר בבית משמרכם ואתם לכו הביאו שֶׁבַר רַעְבוֹן בְּתִיכֶם :
(כ) וְאֵת אַחֲיֵיכֶם הִקְטַן תְּבִיאוּ אֵלַי וְיִאָּמְנוּ דְבָרֵיכֶם וְלֹא תִמְוֹתוּ וְיַעֲשׂוּ כֵן :
(כא) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אָבֵל אֲשֶׁמִּים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהִתְחַנְּנוֹ אֲלֵינוּ וְלֹא שָׁמְעֵנוּ עַל כֵּן
בָּאָה אֲלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת :
(כב) וַיַּעַן רְאוּבֵן אֶתֶם יֹאמְרוּ הֲלוֹא אֶמְרָתִי אֲלֵיכֶם לֵאמֹר אֵל תִּחַטְּאוּ בְּיָלֶד וְלֹא שָׁמַעְתֶּם וְגַם דָּמוֹ הִנֵּה נִדְרָשׁ :

יב. מדרש רבה בראשית פרשה צא פסקה ו

לקח את שמעון ואסר אותו לעיניהם מפני שהוא דחפו לבור, ופירש אותו מלוי שלא יטלו עליו עצה.

יג. ילקוט שמעוני בראשית - פרק מט - רמז קנח

אמר יוסף: אם אני מניח שמעון ולוי במקום אחד, הן נוטלין עצה ומחריבין כרך גדול של מצרים. לפיכך הפריש שמעון מלוי, שנאמר 'ויקח מאתם את שמעון'. וכיון שהפריש אותם נעשה לוי יחידי, שנאמר 'ויפתח האחד את שקו'. וכי אחד היה? אלא זה לוי הנשאר יחידי מזוגו, באותה שעה תשש כחו של לוי, לכך נאמר 'שמעון ולוי אחים':

יד. רש"י על בראשית פרק מט פסוק ו

כי באפם הרגו איש - אלו חמור ואנשי שכס...
וברצונם עקרו שור - רצו לעקור את יוסף שנקרא שור, שנא' 'בכור שורו הדר לוי'.

טו. רמב"ן על בראשית פרק לד פסוק יג

ורבים ישאלו, ואיך עשו בני יעקב הצדיקים המעשה הזה לשפוך דם נקי?

טז. ספר בראשית פרק לב

(ח) וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ וַיַּחֲזֵק אֶת הָעֵם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֶת הַצֹּאן וְאֶת הַבָּקָר וְהַגְּמָלִים לְשָׁנֵי מַחְנוֹת :

יז. רש"י על בראשית פרק לב פסוק ח

(ח) ויירא ויצר – ויירא - שמא יהרג; ויצר לו - אם יהרוג הוא את אחרים.

יח. שפתי חכמים על בראשית פרק לב פסוק ח

י"ל דיעקב ודאי לא היה ירא שמא יהרוג את עשו, דקיימא לן (סנהדרין עב). הבא להרגך השכם להרגו, אלא שיעקב היה מתיירא שמא יהרוג הוא אנשים של עשו, ואולי הם לא באו להרוג את יעקב... ואע"פ שאנשיו של עשו היו רודפין אחר אנשיו של יעקב, וכל אדם ניתן להציל את הנרדף בנפשו של רודף, מכל מקום אם יכול להציל באחד מאיבריו והרגו נהרג עליו, ויעקב היה ירא שמא יהרוג אותן מכח בלבול המלחמה אע"פ שהיה יכול להציל באחד מאיבריהם.

יט. ספר בראשית פרק יח

(כג) וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲאֵף תִּסְפָּה צְדִיק עִם רָשָׁע: (כד) אוֹלֵי יֵשׁ חֲמֻשִׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר הֲאֵף תִּסְפָּה וְלֹא תִשָּׂא לְמַקּוֹם לְמַעַן חֲמֻשִׁים הַצְדִּיקִים אֲשֶׁר בְּקִרְבָּהּ: (כה) חֲלָלָה לָךְ מַעֲשֵׂת כְּדָבָר הַזֶּה לְהַמִּית צְדִיק עִם רָשָׁע וְהִיא כְּצְדִיק כְּרָשָׁע חֲלָלָה לָךְ הַטֶּפֶט כָּל הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט: (כו) וַיֹּאמֶר יְדֹדְךָ אִם אֶמְצָא בְּסֻדָּם חֲמֻשִׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר וְנִשְׂאֵתִי לְכָל הַמָּקוֹם בְּעִבְרָם :

כ. ספר בראשית פרק טו

אחר הדברים האלה היה דבר ידוד אל אברהם במחזה לאמר אל תירא אברהם אנכי מגן לך שֶׁכֶּרֶךְ הַרְבֵּה מְאֹד :

כא. מדרש רבה בראשית פרשה מד פסקה ד

(ד) 'אנכי מגן לך'. רבי לוי אמר תרתי, ורבנן אמרי חדא. ר' לוי אמר: לפי שהיה אבינו אברהם מתפחד ואומר תאמר אותן אוכלסין שהרגתי שהיה בהם צדיק אחד וירא שמים אחד. משל לאחד שהי' עובר לפני פרדסו של מלך, ראה חבילה של קוצים וירד ונטלה והציץ המלך וראה אותו התחיל מטמן מפניו, א"ל: מפני מה אתה מטמן? כמה פועלים הייתי צריך שיקושו אותה, עכשיו שקששת אותה בא וטול שכר כך, אמר הקב"ה לאברהם: אותן אוכלסין שהרגת קוצים כסוחים היו.

כב. ספר במדבר פרק טז

(כב) וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל בֶּשֶׂר הָאִישׁ אֶחָד יַחַטָּא וְעַל כָּל הָעֵדָה תִּקְצָף :

כג. מדרש תנחומא קרח פרק ז

אמר להם הקב"ה: יפה אמרת, אני מודיע את הדבר מי חטא ומי לא חטא.

כד. ספר שמואל א פרק טו

(ו) ויאמר שאול אל הקניני לכו סרו רדו מתוך עמלקי פן אספף עמו ואתה עשיתה חסד עם כל בני ישראל בעלותם ממצרים ויסר קניני מתוך עמלק: (ז) ויך שאול את עמלק מחוילה בואף שור אשר על פני מצרים:

כה. ספר דברי הימים א פרק כב

(ז) ויאמר דויד לשלמה בני אני הנה עם לבבי לבנות בית לשם דוד אלהי: (ח) ויהי עלי דבר דוד לאמר דם לרב שפכת ומלחמות גדלות עשית לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת ארצה לפני: (ט) הנה בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה והנחותי לו מכל אויביו מסביב כי שלמה יהיה שמו ושלוש ושקט אתן על ישראל בקמי: (י) הוא יבנה בית לשמי והוא יהיה לי לבן ואני לו לאב והכינותי פסא מלכותו על ישראל עד עולם: (יא) עתה בני יהי דוד עמך והצלחת ובנית בית דוד אלהיך באשר דבר עליך:

כו. רד"ק דברי הימים א פרק כב

(ח) ... כי דם נקיים היה בדמים אשר שפך, כמו דם אוריה וזה לפני, גם בדמי הכהנים, היה הוא הסבה כמו שאמר הסיבותי בכל נפש בית אביך, גם בדמי הגוים אשר שפך אותם שלא היו בני מלחמתו אפשר שהיו בהם אנשים טובים וחסידיים, אעפ"י כן לא נענש עליהם כי כוונתו לכלות הרשעים שלא יפרצו בישראל ולהציל עצמו כשהיה בארץ פלשתים לא יחיה איש ואשה, אבל כיון שנודמן לו שפכות דמים לרוב מנעו מלבנות בית המקדש שהוא לשלום ולכפרת עון ולעטרת תפלה, כמו שמנעו להניף ברזל במזבח ובבית המקדש לפי שהברזל עושים ממנו כלי הריגה לא יעשו ממנו כלי שלום ברוב:

כז. אור החיים על בראשית פרק לד פסוק כה

ויהרגו כל זכר ואת חמור וגו'. קשה למה יהרגו מי שלא חטא, ועוד למה לא הקדימו בבעל עבירה תחילה: אכן הנה בני יעקב לא היה בדעתם להרוג אלא בעל עבירה, אלא שכל בני העיר רצו לעמוד בפרץ כנגדם לבל יהרגו מלכם, אשר על כן הרגום מדין רודף, והוא אומרו "ויהרגו כל זכר", ובזה השיגו להרוג את חמור ואת שכם, וזולת זה לא היו יכולין לנקום נקם מהמחויב להם מיתה:

כח. מלבים על בראשית פרק לד פסוק כה

כי שכם לא רצה לשלח את דינה בטוב ועצרה בביתו, ואם לא היו נותנים לו בטוב היה נלחם בס, והותר ליעקב להוציאה מרשותו ע"י הריגת אנשי שכם שהיו הורגים אותם כי היו נכונים למלחמה.

כט. פנים יפות, בראשית, עמ' קי

ועוד יש לפרש, כיון שלא רצו להחזיר את דינה, ואם היו לוקחין בחזקה, עומדין לנגדם להרוג אותם, היו מותרים להרוג שכם וחמור. וכיון שידעו שאם יהרגו שכם וחמור, יעמדו נגדם כל העיר - ואפשר שבאמת כך היה מעשה שנאספו עליהם כל העיר בהרגם שכם וחמור - לכך הותרו להרוג כולם, כדין הבא במחותרת.

ל. ספר גור אריה על בראשית - פרק לד פסוק יג

אך קשה, אם שכם חטא כל העיר מה חטאו להרוג?... ובאמת דבר תימה הם אלו הדברים, כי איך אפשר להם לדון את בן נשיא הארץ, כי היו יראים מהם, ואף על גב שנצטוו על הדינין - היינו כשיוכלו לדון, אבל אונס רחמנא פטריה ואיך אפשר להם לדון אותם: ונראה דלא קשיא מידי... ולפיכך הותר להם ללחום כדין אומה שבא ללחום על אומה אחרת, שהתירה התורה. ואף על גב דאמרה התורה (דברים כ, י) "כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום", היינו היכי דלא עשו לישראל דבר, אבל היכי דעשו לישראל דבר, כגון זה שפרצו בהם לעשות להם נבלה, אף על גב דלא עשה רק אחד מהם - כיון דמכלל העם הוא, כיון שפרצו להם תחלה - מותרים ליקח נקמתם מהם. והכי נמי כל המלחמות שהם נמצאים כגון "צרור את המדיינים וגו'" (במדבר כה, יז), אף על גב דהיו הרבה שלא עשו - אין זה חילוק, כיון שהיו באותה אומה שעשה רע להם - מותרין לבא עליהם למלחמה, וכן הם כל המלחמות:

לא. רש"י הירש בראשית פרק לד

(כה - לא) עתה מתחילה הגנות, ואין בדעתנו לחפות עליה. אילו הרגו את שכם וחמור, ודאי היה הדין עמהם. אך הם לא חסו על אנשים חסרי מגן, המסורים בידיהם בלא כוח. גדולה מזו, הם שדדו, ובדרך כלל פקדו על אנשי העיר את עוון אדוניהם, לכך לא היתה כל הצדקה. לפיכך גם גוער בהם יעקב: עכרתם אותי! שמנו וכבודנו היו זכים כבדולח, ואתם עכרתם אותם... הם הרחיקו ללכת, כאשר הרגו צדיקים בעוון רשעים תקיפים.

לב. רמב"ם יד החזקה הלכות מלכים פרק ט

השיעור לרפואת חנה ברכה בת רחל

(א) על ששה דברים נצטווה אדם הראשון: על ע"ז, ועל ברכת השם, ועל שפיכות דמים, ועל גילוי עריות, ועל הגזל, ועל הדינים. אע"פ שכולן הן קבלה בידינו ממשנה רבינו, והדעת נוטה להן - מכלל דברי תורה יראה שעל אלו נצטווה, הוסיף לנח אבר מן החי, שנאמר: 'אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו', נמצאו שבע מצות.

לג. רמב"ם יד החזקה - הלכות מלכים פרק ט

(יד) וכיצד מצווין הן על הדינים? חייבין להושיב דינין ושופטים בכל פלך ופלך לדון בשש מצות אלו ולהזהיר את העם, ובן נח שעבר על אחת משבע מצות אלו יהרג בסייף... ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה, שהרי שכם גזל, והם ראו וידעו ולא דנוהו

לד. ספר בראשית פרק כ

(ז) ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וְחַיָּה וְאִם אֵינְךָ מְשִׁיב דַע כִּי מוֹת תָּמוּת אֶתָּה וְכָל אֲשֶׁר לְךָ :
לה. ערוך לנר על מכות דף ט/א

והנה עד עתה לא הי' כאן דין גזל עדיין, כיון שרצה לקחת אותה לאשה, אבל אחר שהודיעו הקב"ה כי היא בעולת בעל, אמר לו: 'ועתה השב אשת האיש', שאפילו לא תגע בה עכ"ז אחרי שהודע לך שאשת אברהם היא יחשב לך כגזל, ואם אינך משיב, דע כי מות תמות אתה וכל אשר לך, פי' כיון שאתה הגוזל, ובני נח מצווים על הדינים, ואם לא ידונו אותך גם הם יתחייבו, כמו שכתב הרמב"ם הל' מלכים (פרק ט') שלכך דנו בני יעקב לאנשי שכם, כיון ששכם גזל והם לא דנו אותו גם הם נתחייבו, ולפי"ז י"ל שמזה שאמר הקב"ה ואם אינך משיב וגו' למדו בני יעקב לדון לאנשי שכם:

לו. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נו/ב

תנו רבנן: מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים. כשנכנסו יוונים להיכל, היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח ואמרה: "לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל, ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק. וכששמעו חכמים בדבר, קבעו את טבעתה וסתמו את חלונה...
למאן דאמר מרים בת בילגה שהמירה דתה, משום ברתיה קנסינן ליה לדידיה?
אמר אביי: אין, כדאמרי אינשי: שותא דינוקא בשוקא, או דאבוה או דאימיה. ומשום אבוה ואימיה קנסינן לכולה משמרה? אמר אביי: אוי לרשע אוי לשכינן.

לז. רמב"ן על בראשית פרק לד פסוק יג

ואין דברים הללו נכונים בעיני, שאם כן היה יעקב אבינו חייב להיות קודם וזוכה במיתתם. ואם פחד מהם, למה כעס על בניו וארר אפם אחר כמה זמנים, וענש אותם וחלקם והפיצם, והלא הם זכו ועשו מצוה ובטחו באלהים והצילם:

ומה יבקש בהן הרב חיוב, וכי אנשי שכם וכל שבעה עממין לא עובדי עבודה זרה ומגלה עריות ועושים כל תועבות השם היו, והכתוב צווח עליהן בכמה מקומות (דברים יב ב) על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן וגו', לא תלמד לעשות וכו' (שם יח ט), ובגלוי עריות כי את כל התועבות האל עשו וכו' (ויקרא יח כז), אלא שאין הדבר מסור ליעקב ובניו לעשות בהם הדין:

אבל ענין שכם, כי בני יעקב, בעבור שהיו אנשי שכם רשעים ודמם חשוב להם כמים רצו להנקם מהם בחרב נוקמת, והרגו המלך וכל אנשי עירו, כי עבדיו הם וסרים אל משמעתו, ואין הברית אשר נמולו נחשב בעיניהם למאומה, כי היה להחניף לאדוניהם; ויעקב אמר להם בכאן כי הביאוהו בסכנה, שנאמר 'עכרתם אותי להבאישני', ו**שם (בראשית מט, ז) ארר אפם כי עשו חמס לאנשי העיר**, שאמרו להם במעמדו 'וישבנו אתכם והיינו לעם אחד', והם היו בוחרים בהם ובעטו בדבורם, ואולי ישבו אל ה' והרגו אותם חנם, כי לא הרעו להם כלל, וזהו שאמר כלי חמס מכרותיהם (להלן מט ה):

לח. רמב"ן על בראשית פרק מט פסוק ה

ועוד חרה לו, שלא יאמרו כי בעצתו נעשה הדבר ויהיה חלול השם שיעשה הנביא חמס ושוד, וזה טעם בסודם אל תבא נפשי, התנצלות שלא היה בסודם בענותם במרמה, ובקהלם לא נתיחד כשבאו על העיר והרגום ולכן יקלל אפם ועברתם.

לט. הקוד האתי של הצבא

החייל ישתמש בנשקו ובכוחו לביצוע המשימה בלבד, אך ורק במידה הנדרשת לכך, וישמור על צלם אנוש אף בלחימה. החייל לא ישתמש בנשקו ובכוחו כדי לפגוע בבני אדם שאינם לוחמים ובשבויים, ויעשה כל שביכולתו למנוע פגיעה בחייהם, בגופם, בכבודם וברכושם.

מ. עמוד הימיני, סימן טז, עמ' רה

השיעור לרפואת חנה ברכה בת רחל

יש מקום לפעולות תגמול ונקם נגד צוררי ישראל, ופעולה כזאת היא בגדר מלחמת מצווה. וכל אסון ופגע שקורה לפורעים ולבעלי בריתם ולילדיהם, הם הם שערבים לזה, והם עוונם יישאו. ואין שום חובה להימנע מפעולות תגמול מחמת חשש שייפגעו בזה חפים מפשע, כי לא אנו הגורמים, כי אם הם עצמם, ואנחנו נקיים. אכן, לפגוע לכתחילה בכוונה בילדים, כזה לא מצינו אלא בחטא עבודה זרה. על כן מן הראוי לשמור עצמם מלנגוע בהם.

מא. מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דזויהי פרשה א

'ויקח שש מאות רכב בחור', משל מי היו הבהמות שהיו טוענין המרכבות? אם תאמר משל מצרים היו, והלא כבר נאמר 'וימת כל מקנה מצרים', ואם תאמר משל פרעה היו, והלא כבר נאמר 'הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה', ואם תאמר משל ישראל היו, והלא כבר נאמר 'וגם מקנינו ילך עמנו לא תישאר פרסה'. אלא של מי היו? של הירא את דבר ה'. נמצינו למדין, הירא את דבר ה', הם היו תקלה לישראל. מכאן היה ר' שמעון בן יוחאי אומר: טוב שבגוים הרוג, טוב שבנחשים רצץ את מוחו.

מב. רבנו בחיי על שמות פרק יד פסוק ז

וביאור הדבר כי בשעת מלחמה בלבד הוא שמותר להורגו כי מאחר שהוא נלחם עמך ובא כנגדך להרגך אף אתה השכם להורגו, שלא בשעת מלחמה אסור שהרי אף בשעת מלחמה נצטוינו לקרוא להם לשלום ואפילו לשבעה עממים שכתוב בהם (דברים כ, טז) לא תחיה כל נשמה, אבל כשהוא בא כנגד הקב"ה שהוא מכוון למרוד בו כענין המצרים אפילו שלא בשעת מלחמה מותר לפי שהוא מלחמה לה' שהרי המצרים כיון שראו כבר במכת בכורות שהקב"ה בעצמו ובכבודו הוא המכה ועכשיו חוזרין על הים לא היתה כוונתם אלא להלחם עם הקב"ה, ולכך אמר להם משה ה' ילחם לכם, כלומר כיון שעדיין רודפים אחריכם מעתה המלחמה לה' יתברך היא ולכך נתחייבו להטביעם בים:

מג. תוספות עבודה זרה דף כו/ב

לא מורידין - וא"ת הא אמרינן במסכת סופרים (פט"ו) כשר שבכנענים הרוג. וי"ל, דבירושלמי דקדושין מפרש דהיינו בשעת מלחמה. ומביא ראיה מ'ויקח שש מאות רכב בחור', ומהיכן היו? מ'הירא את דבר ה'.

מד. רמב"ם יד החזקה הלכות רוצח ושמירת נפש פרק ד

(יא) אבל הגוים שאין בינינו ובינם מלחמה... אין מסבבים להן המיתה ואסור להצילן אם נטו למות, כגון שראה אחד מהן שנפל לים אינו מעלהו, שנאמר (ויקרא י"ט ט"ז) 'לא תעמוד על דם רעך', ואין זה רעך:

מה. כסף משנה על הלכות רוצח ושמירת נפש פרק ד

[יא] ודקדק רבינו לכתוב 'העכו"ם שאין בינינו וביניהם מלחמה', כלומר דהא דתניא בסוף קדושין ובמסכת סופרים 'טוב שבעכו"ם הרוג' היינו בשעת מלחמה, וכמו שכתבו התוס' בשם הירושלמי.

מו. רש"י על שמות פרק ב פסוק יא

מכה איש עברי - מלקהו ורודהו, ובעלה של שלומית בת דברי היה ונתן עיניו בה, ובלילה העמידו והוציאו מביתו והוא חזר ונכנס לבית ובא על אשתו, כסבורה שהוא בעלה וחזר האיש לביתו והרגיש בדבר, וכשראה אותו מצרי שהרגיש בדבר היה מכהו ורודהו כל היום.

מז. ספר שמות פרק לב

(כו) ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי לידוד אלי ויאספו אליו כל בני לוי: (כז) ויאמר להם פה אומר ידוד אלהי ישךאל שימו איש חרבו על ירכו עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרבו: (כח) ויעשו בני לוי כדבר משה ויפל מן העם ביום ההוא כשלושת אלפי איש:

מח. ספר מסילת ישרים - פרק יט - בביאור חלקי החסידות

וזה פשוט, מי שאוהב את חברו אי אפשר לו לסבול שיראה מכים את חברו או מחרפים אותו, ובודאי שיצא לעזרתו. גם מי שאוהב שמו יתברך לא יוכל לסבול ולראות שיחללו אותו חס וחלילה, ושיעברו על מצותיו... כי זהו תוקף האהבה שיוכל להראות מי שאוהב את בוראו באמת.